
Vergaderjaar 2020–2021

21 501-02

Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 2333

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 mei 2021

Hierbij bied ik het verslag aan van de leden van de Raad Buitenlandse Zaken van 10 mei 2021.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok

Introductie

Op maandag 10 mei heeft er een vergadering van de leden van de Raad Buitenlandse Zaken plaatsgevonden. De Minister van Buitenlandse Zaken heeft deelgenomen aan deze fysieke vergadering. Onder Current Affairs is gesproken over Sahel, *Global Health*, Afghanistan, Rusland, Iran/JCPOA, de Palestijnse verkiezingen, Libanon en Belarus. Onder *Any Other Business* (AOB) is gesproken over het Benelux bezoek aan Oekraïne en de situatie in Venezuela.

Daarnaast waren de Westelijke Balkan en de Trans-Atlantische betrekkingen als volle agendapunten geagendeerd en heeft er een sessie middels videoverbinding met de Amerikaanse klimaatgezant Kerry plaatsgevonden.

Current Affairs

Sahel

De Raad ontving een terugkoppeling van het bezoek van Hoge Vertegenwoordiger Borrell aan de Sahel regio dat vooral in het teken stond van regionale veiligheid en de politieke transitie in Tsjad. De Hoge Vertegenwoordiger benadrukte dat extra inspanningen noodzakelijk zijn om de terugkeer van sociale basisdiensten naar fragiele gebieden in de Sahel te bevorderen, naast de internationale militaire inzet. De raad sprak zorgen uit over de mensenrechtensituatie en mogelijke gevolgen voor migratie. Tevens onderstreepte de Raad de noodzaak van het continueren van EU-steun gericht op de Tsjadische bevolking, ook om verdere destabilisering te voorkomen.

Global Health

De Raad sprak over *Global Health* en het belang van een wereldwijde aanpak van de COVID-19 crisis. Hoge Vertegenwoordiger Borrell benadrukte het belang van een hogere internationale vaccinatiegraad. In het huidige tempo is 75% van de wereldbevolking pas over 2 jaar ingeënt, met het risico dat het virus chronisch wordt. Verschillende EULS riepen op tot snellere uitrol van het *EU Vaccine Sharing Mechanism*. Tevens riep de Hoge Vertegenwoordiger op om in aanloop naar de Global Health Summit aandacht te schenken aan de publieksdiplomatie over de Europese inzet op global health.

Commissaris voor Nabuurschap en Uitbreiding Varhelyi benoemde dat vorige week Pfizer-vaccins aan de Westelijke Balkan zijn geleverd. De aanschaf van deze vaccins was tot stand gekomen met Europese financiering uit het EU-instrument voor pretoetredingssteun (IPA). Voorts riep Commissaris Varhelyi EU lidstaten op om 1,5 miljoen vaccins te doneren aan het Oostelijke Partnerschap.

Afghanistan

De Raad besprak de recente ontwikkelingen met betrekking tot Afghanistan en de nieuwe dynamiek in het land. Nederland heeft benadrukt dat een stabiel en veilig Afghanistan zowel in het belang is van de inwoners van Afghanistan als van de EU. De Hoge Vertegenwoordiger gaf aan open te staan voor een actievare EU-rol ter ondersteuning van het Afghaanse vredesproces, hetgeen ook de kabinetsinzet is. Daarnaast onderstreepte de Hoge Vertegenwoordiger de noodzaak om de diplomatieke en humanitaire aanwezigheid van de lidstaten goed te coördineren.

Rusland

De Hoge Vertegenwoordiger en veel lidstaten deelden hun zorgen over recente Russische acties. Ter sprake kwamen onder meer het Russische decreet «*Executive Order On Measures (Countermeasures) in Response to Unfriendly Actions of Foreign States*», de behandeling van Navalny en de Russische illegale activiteiten op het grondgebied van Tsjechië die in dat land in 2014 tot explosies in een munitiedepot leidden. Nederland en veel andere lidstaten spraken hun solidariteit uit met Tsjechië. De leden van de Raad waren eensgezind over het feit dat dat de EU gezamenlijk moet optrekken om een vuist te kunnen maken tegen Rusland. Tegelijkertijd benadrukte de Hoge Vertegenwoordiger dat de EU open moet blijven staan voor dialoog en selectieve samenwerking met Rusland op onderwerpen die van belang zijn voor de EU. Ook Nederland onderschrijft deze aanpak van druk en dialoog, binnen het raamwerk van de zogeheten «five guiding principles» die sinds 2016 de leidraad vormen voor de gezamenlijke EU-inzet in de relatie met Rusland. Tijdens de ER van 24 en 25 mei zal in een strategische discussie verder worden gesproken over de wijze waarop de EU Rusland tegemoet moet treden.

Iran/JCPOA

De Raad heeft gesproken over het nucleaire akkoord met Iran, het *Joint Comprehensive Plan of Action* (JCPOA). De Raad verwelkomde opnieuw de onderhandelingen in Wenen tussen de leden van de *Joint Commission* over terugkeer naar implementatie van het akkoord. De bal ligt op dit moment bij Iran. Er moet nog een aantal stappen gezet worden om voor eind mei tot een resultaat te komen. De verwachting is dat de onderhandelingen in Wenen onverminderd door zullen gaan. De Raad steunt de inspanningen van de leden van de *Joint Commission* en roept op tot een terugkeer naar het akkoord door de Verenigde Staten en volledige naleving van de afspraken door alle partijen.

Palestijnse verkiezingen/MOVP

De Raad besprak de recente geweldsescalatie en sprak zorgen uit over het oplaaiend geweld en huisuitzettingen in Oost-Jeruzalem. Nederland is zeer bezorgd over de recente escalatie in Jeruzalem en de dreigende uitzettingen en dringt aan op de-escaleren van de situatie. Deze boodschap is gedeeld tijdens de Raad en ook bilateraal aan de Israëlische, Palestijnse en Jordaanse Ministers van Buitenlandse Zaken overgebracht, waarbij Nederland zich ook uitsprak tegen raketbeschietingen. Een groot aantal lidstaten en de HV spraken teleurstelling uit over de uitstel van de Palestijnse verkiezingen en onderstreepten het belang van het spoedig vaststellen van een nieuwe datum.

Libanon

De Raad besprak de verslechterende situatie in Libanon en sprak zorgen uit over de sociaaleconomische crisis en de politieke impasse. Het is van belang dat er snel een Libanese regering aantreedt die de hervormingen doorvoert die nodig zijn om uit de crisis te komen. Deze boodschap is onlangs door Hoge Vertegenwoordiger Borrel ook aan de Libanese Minister van Buitenlandse Zaken overgebracht. Tevens verkende de Raad hoe de EU kan bijdragen aan het bespoedigen van de regeringsformatie. Nederland deelt de zorgen over de situatie in Libanon en is voorstander van een actieve Europese bijdrage gericht op het doorvoeren van hervormingen die in het belang zijn van de Libanese bevolking.

Belarus

Tijdens de Raad uitten Nederland en een groot aantal andere lidstaten zorgen over de aanhoudende gewelddadige repressie en intimidatie van de bevolking van Belarus door de Belarussische autoriteiten. In reactie op het brute optreden van de autoriteiten van Belarus en ter ondersteuning van de democratische rechten van de Belarussische bevolking sprak Nederland evenals veel andere Lidstaten zich uit voor aanneming van een vierde pakket EU-sanctiemaatregelen tegen de verantwoordelijkheden voor de repressie in Belarus. Nederland blijft zich ervoor inspannen dat dit pakket op korte termijn zal worden afgerond. Daarnaast drongen Nederland en andere lidstaten erop aan dat het door de EU aangekondigde economische steunplan voor een democratisch Belarus verder wordt uitgewerkt en zal worden besproken tijdens de RBZ van juni. Een expliciete voorwaarde voor uitvoering van dit plan is dat Belarus een democratische koers inslaat, recht doet aan de democratische wens van de bevolking, en zelf ook met de EU wil samenwerken.

Benelux bezoek Oekraïne

Tijdens de Raad heeft de Belgische Minister van Buitenlandse Zaken een debrief van het recente Benelux bezoek aan de Oekraïne gegeven, waarin steun aan Oekraïense soevereiniteit en territoriale integriteit, het belang van institutionele hervormingen en de implementatie Minsk-akkoord, de steun aan het N4 format, de trilaterale contactgroep en de nog altijd oplopende casualties in de Donbas aan bod kwamen. Ook werden de zorgen over zeer gedeeltelijke terugtrekking RF-troepen, nauwgezet gevolgd wordt door de EU, en de hoop van het maatschappelijke middenveld, inclusief de vele uitdagingen die nog reesteren, gedeeld werden. Verder is er dank uitgesproken voor OEK-steun m.b.t. MH17. De individuele benadering door OEK van EULS t.a.v. Europees perspectief wordt niet in belang geacht van EU-eenheid: de Benelux wenst de EU-OEK relatie binnen het bestaande kader vorm te geven.

Venezuela

Tijdens AOB werd kort stilgestaan bij de benoeming van een nieuwe kiescommissie in Venezuela. Nederland gaf aan dat constructieve samenwerking van de internationale gemeenschap, in bijzonder met de VS, van groot belang is voor herstel van de democratie in Venezuela.

Westelijke Balkan

Tijdens de bespreking van dit agendapunt werden breed gedeelde zorgen over bepaalde ontwikkelingen op de Westelijke Balkan geuit. Verschillende lidstaten noemden het tanende vertrouwen in de EU van de bevolking in de betreffende landen en de toenemende invloed van derde landen, met name China en Rusland, in de regio. Er was overeenstemming over de noodzaak deze zorgen te adresseren. Een grote groep lidstaten sprak daarbij de wens uit om de Westelijke Balkan voortaan vaker op de RBZ te agenderen. Ten aanzien van Bosnië en Herzegovina onderstreepten zowel Hoge Vertegenwoordiger Borrell als Commissaris voor Nabuurschapsbeleid en Uitbreiding Varhelyi dat de focus van de EU moet liggen op de implementatie door de Bosnische autoriteiten van de 14 prioriteiten, inclusief hervorming van de Grondwet en de kieswet. Beiden benoemden bovendien de zorgen rondom de Chinese «*debt-trap loans*». Commissaris Varhelyi gaf aan dat de Europese Commissie naar oplossingen zoekt om Montenegro te helpen met de publieke schuld aan China. De Commissaris deed een oproep aan de lidstaten om gezamenlijk de gevaren van dergelijke leningen en het betere EU-alternatief duidelijker voor het

voetlicht te brengen. De Hoge Vertegenwoordiger benadrukte dat de dialoog tussen Kosovo en Servië voortgang dient te boeken, hopelijk nog voor eind juni. Ook onderstreepte hij het belang van trans-Atlantische samenwerking hierbij. Zowel de Hoge Vertegenwoordiger, Commissaris Varhelyi als verschillende lidstaten zeiden snelle voortgang voor Noord-Macedonië en Albanië in het EU-accessietraject te wensen.

In de Benelux interventie werd het belang van verbeterde publieksdiplomatie door de EU in de regio en versterking van de politieke dialoog tussen de EU en de Westelijke Balkan onderstreept. De noodzaak van voortgaande hervormingen, en de politieke wil daartoe, in Balkan-landen werd benadrukt, met name ten aanzien van *fundamentals*, zoals de rechtsstaat en media-vrijheid. De EU dient zich ten aanzien van Bosnië en Herzegovina actief te blijven uitspreken tegen polariserende en revisionistische retoriek.

Trans-Atlantische betrekkingen

De Raad had een korte bespreking over de trans-Atlantische betrekkingen en de aangekondigde EU-VS top. De Hoge Vertegenwoordiger benadrukte in zijn interventie het belang van de trans-Atlantische betrekkingen en ging in op de goede samenwerking met de nieuwe Amerikaanse administratie, onder andere op het gebied van sanctiecoördinatie. Ook benoemde hij zaken die blijvend aandacht verdienen, zoals het Airbus/Boeing dispuut. De lidstaten onderstreepten in hun interventies het belang van een ambitieuze EU-VS Top en gingen in op trans-Atlantische samenwerking op het gebied van o.a. EU-NAVO samenwerking, veiligheid, handel en technologie, multilateralisme, democratie en klimaat. Nederland benadrukte het belang van het blijven ontwikkelen en uitleggen van een open strategische autonomie die in wederzijds belang is. Nederland is voorstander van een EU-VS Top met concrete uitkomsten en een integrale voorbereiding van de top.

VTC met Special Presidential Envoy for Climate John Kerry

Tijdens de lunch spraken de Ministers met *Special Presidential Envoy for Climate* John Kerry over trans-Atlantische samenwerking op het gebied van klimaat. De EU en de VS tonen zich verenigd in het doel om richting de COP26 in Glasgow de mondiale klimaatambitie gezamenlijk verder aan te scherpen. Het betrekken van 's werelds grootste uitstoters (veelal G20 landen) is daarbij onontbeerlijk. Tijdens de VTC vroeg de VS aandacht voor het belang van klimaatfinanciering voor mitigatie en adaptatie, in lijn met de doelstelling om 100 miljard USD per jaar vrij te maken voor klimaatfinanciering.

Zowel de VS als de Commissie beaamde dat getoonde nationale en Europese ambitie een basis bieden voor geloofwaardige diplomatieke inspanningen richting andere landen en een belangrijke rol is weggelegd voor de private sector. Het samenbrengen van technologie en financiering biedt in verschillende landen kansen tot ambitieverhoging. Thematische aandacht was er vanuit de Ministers en de Commissie onder meer voor bescherming van oceanen, vergroening van scheep- en luchtvaart, hernieuwbare energie en groene waterstof. De VS gaf aan open te staan voor het idee een werkgroep in te stellen waarin de dialoog met derde-landen kan worden afgestemd. Nederland vroeg mede namens Frankrijk aanvullend aandacht voor klimaatfinanciering het tegengaan van ontbossing en sprak steun uit voor het principe van een Carbon Border Adjustment Mechanism om koolstoflekkage te voorkomen, maar dat niet als een protectionistisch instrument moet worden gebruikt.